Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: ”Peder Palladius' Danske Skrifter”, i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 246. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381306398096/facsimile.pdf (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

etthers ſtrenghedt kierlig til kende ath effther*thii* her Matz haffuer werith her haaß meg och lwod ſig wndh*er*wiiſe och ietth*er* och tilſiigh*er* ath han will aldielis rette ſig effth*er* wor naadigſte herr*is* kon: ma: ordinantz lydelſſe ſaa wiith ſom hans embede wdwiiſer tha haff*uer* ieg met høe lerd mandz doct. Po*m*mers raadt vnth och tilſtedt ath han maa blyffue wid ſin tieneſt dog met ſoda*n* ſkiell ath han will dagelige løge høye lerdt mandz meſth*er* Hans Tauſens leyſe th*er* wdi byen och altyd forbedre ſigh wdi gudz ordtz kendelſſe ſom han well behow haff*uer* diſſiigeſte wy alle ſa*m*men etc. hwis maade ieg kan were etthers ſtrenghedt til tieneſte och willie, th*er* will ieg altyd g*er*ne find*is* williգh till. Etthers ſtrengh*edt* then ewiige gd befallend*is*. Sc*reffuet* wdi Køb*en*haffn tiiſdag effth*er* ſante Mathis dagh. Anno d*ominj* mdxxxviij.

Etthers ſtrenghedz tiener

Peder Palladius doct:

Udskrift: Erlig och welbyrdig mand, och ſtrengh ridh*er* her Eſke Bylde forſtan*dher* till wor frwe cloſth*er* wdi Raaſkyld ſin kere herre och patrone k*erligen* till*creffuet.*

(*Egenhændig Original i R. A.* Danske Kancelli. Indlæg $^{26}/_{2}$ 1538. Spor af eet Segl. — Aftrykt i Balthasar Münter: Symbolae ad illustrandam Bugenhagii in Dania commorationem. Hauniae 1836. 109 f.)

3.

1546, 11. December. Peder Palladius til Mogens Gyldenstjerne.

Naade oc fred aff gud fader wid Jeſum Chriſtum, kære her Mogens gode herre, oc ſynderlig gode wen. Jeg tacker eders ſtrenghed kierlige oc g*er*ne for alle welg*er*ninger, ſick ieg eders ſtrengheds ſcriffuelſe, om tuo vnde ſager, den ene om de tuo vnge perſoner, ſom dem haffue beleyet til ſammen vdj tredie lied, den anden om

den ſom ilde farer aff ſted, met ſin hoſtru, oc e. ſ. begerer der offuer raad aff meg, huad beſt er i ſaadanne ſager. Min gode herre, gode raad ere dyre i ſaadanne vnde ſager, ſaa ſant hielpe meg gud, fordi, at naar geſtlige perſoner icke kunde komme vnde mennikker til lydelſe oc hørſomhed, tha er der raad hoſſ øffuerigheden, oc hoſſ den werdſlig befalning, men tuert om igen, kan icke werdſlig øffuerighed komme til weye, met the vnde, neppe er der da raad, hoſſ de geiſtlige, ſom ordet ſkulle predicke, huilckit de wgudelige fryckte mindre for, end for den werdſlig ſwerd, oc naar huerken den aandelig eller werdſlig, øffuerighed wil ſtraffe de onde, ſom wid bør, ſaa wil gud ſtraffe, den ene met den anden, der aff, er peſtilentz, hunger dyrtid oc blodſtyrting, tit oc offto i land oc rige, for mand ſteder[1] de onde, at bliffue vdj deris ondſkab oc icke tager ſaa wel ſatt paa deris hwd oc kiød, ſom paa deris guotz oc peninge, de paſſe der en føye ting paa, ja thøre wel ſynde mere der paa, naar det ſwier icke i hwden, der for ſkulde wel (met aarlow ſagt for eders ſtrenghed) en hunddreng met en par ſchole riiſſ i hans haand, mere wdrætte hoſſ ſaadant folck, end anten mundelig vnderuiſning eller penning ſtraff, ſom det oc wor ſædwon vdj officials tid, att handle met ſaadanne, Oc hør nu hen til den almindelig dom, ſom er ſkickkit i Roſchyld, at ſaadanne offuertredere ſkulde || der straffis oc 1ᵛ
ſættis til rette, ſom vdj eckteſkabs handel ilde bære dem. att etc. Men kære herre, de raad ſom ieg wid oc kan oc maa giffue met en god samwittighed, wil ieg aldrige forholle for eders ſtrenghed, anten vdj diſſe eller andre ſager, De fyrſte tuo haffue ſyndit emod den werdſlig offuerigheds befalning, ſom er befalit met god ſkiel, oc haffuer gode ſtore oc drabelige ſager met ſeg, der for haffue de ocſaa ſyndit imod gud, thi kon. maieſtatts ordinants, ſom eders ſtrengheds indſegel ocſaa henger for, den forbiuder at engen maa komme ſammen vdj tredie lied, i eckteſkab, oc

[1] *herefter et overstreget i.*

er icke vdj min befalning eller embede, at maa andet ſkickke, eller diſpenſere, men ſkal der diſpenſeris met dem, da ſkal det hentis hoſt kon: maieſtatt ſielff, oc icke hoſt andre, vden ſaa er, at the wille oc maa rømme hans naadis riger, hen i fremmede lande, ſom ingen wid aff deris ſamleg at ſige, oc ey heller støder ſeg paa dem, paa ſlecktis eller kiød oc blotz wegne, tha er wdlendighed deris ſtraff, for det, ſom de haffue brutt imod deris øffuerighed, oc ſiden kunde de leffue til ſammen vdj eckteſkab, heller end de ſkulde bliffue paa werre weye. It aff diſſe tuo ſkal ſke, om de ſkulle maa leffue vdj eckteſkab met huer andre, wiſte ieg andre raad, da wilde ieg gerne diele dem met eders ſtrenghed, ſaa ſantt hielpe meg gud. De andre tuo mue icke ſkillis att for vnd forligelſe, huerken for gud eller for menniſken, at the ey bliffue tuo eckte-folck til anten deris døde dag, vden det ſiette bud ord brydis aff dem anten. Der ſom herſkab icke ſtraffer ſaadannen[1] ſkalck, at det ſwier i hwd oc kiød, ſom ingen anden ſtraff eller formaning kan hielpe til, tha bliffue the wiſſelige dielafftige vdj pinen, ſom gud wil ſiden ſtraffe hannem met til liff oc ſiell, for ſaadan hans woffueruinde-
2r lig oc w affladelig fortroden ſkalckhed, han beuiſer || tyraniſke oc traatzelige imod ſin fattige hoſtru, det wil wurde huert menniſke ſwart nock at bære ſine egne ſynder til dom, end ſiden at belade ſeg met fremmede ſynder, oc det gør øffuerighed, ſom icke wil finde tilbyrlig ſtraff, huor met the kunde affuerie ſtørre ſynd oc liffs oc ſiels fare, ſom wor naadiſte herre vdj Ribe paa herre dage (ſom der ſiſt wor) luod ſaadan en ſkalck wid erlig oc welbyrdig mand Henrick Ranſaw ſtraffe, om eders ſtrenghed der wor, oc det hørde eller kan tilminde dragis. Der ſom quinden icke findis at giffue hannem aarſage til ſaadan en grum oc wchriſtelig handel, da kan ieg icke andit raade, end at eders ſtrenghed luod hannem ſmage x eller xij ſchole riiſſ, at det kunde ſwie i hwden, ſaa at han kunde

[1] *herefter et overstreget* en.

ſielff føle huor got det gør, at ſlaa riffue oc ſlide it fattig quindfolcks legom oc limmer, oc beſynderlige den ſom hannem bør at fare beſt met, oc det, andre til itt exempel etc. Wor der ſiden nogen fare paa ferde, oc herſkab icke anderledis wilde den affuerie, tha kunde de ſkillies att fra mad oc maall en tid laang, att leffue huer for ſeg, vden wid eckteſkab, oc icke beuare dem, paa anten ſider, anten vdj eckteſkab eller vden wid, met andre, vnder herſkabs ſtørre ſtraff oc vnde diſſimellom den, den ſtørſte part aff guotzit ſom minſt haffuer ſkyld, det er, quinden, ſom ieg formercker, at hun kan ſiden bliffue vdj enlighed hoſſ hendis ſlecting, ind til han anten fortryder det ſom giort er, eller oc wid døden for ſin rette løn, thi[1] for gud bliffue de ligeuel, ſaa lenge tuo ecktefolck, men for deris vndſkab oc hans ſkalckhed wige de da ſaa lenge fra huer andre, kære herre andre raad oc bedre wid ieg icke vdj diſſe ſager. Raader oc biuder e. ſ. offuer meg, ieg wil altid gerne findis willig effter min formoffue. Eders ſtrenghed den euige gud befalendis. Screffuit i Kiøbenhaffn leffuerdag for s. Luciæ dag aar etc. mdxlvj.

Peder Palladius, doct.

Udskrift: Erlig oc welbyrdig mand, oc ſtreng ridder, her Mogens Gyldenſtierne til Iuerſnes, høffuiſmand paa Dragſholm ſlaatt ſin kære herre, oc gode wen kierligen tilſcreffuit.

Paaſkrift med Mogens Gyldenstjernes Haand: Dochtter Peder Peladius ſuper tendens i Sellen om leigermol oc forlygelſſe i echtteſkab.

Indlagt findes et løst udateret og u-underskrevet Ark af følgende Indhold:

Kære herre ſom e. ſ. lader meg tilſpørre huor maange her er bortdøde aff peſtilentz fra det fyrſte det begynte her at regnere, ſom er paa thenne dag it hielt aar oc

[1] *kan ogsaa læses* the.

iij maanether, oc er en megtig hob borte buode aff almoſ-
ſolck vnge folck peblinge och børn, ſaa at thet kender ſeg
wel bode i kirken i ſcholen, oc paa gaden, men en wiſſe
tall huor maange bortdøde ere vdj ſaa laang tid, wid ieg
icke, om den ſtaar til faangs, gerne wil ieg høre meg om,
oc huad wiſhed ieg kan offuerkomme wil ieg giffue e. ſ. til
kende. Jeg haffuer icke megit wærit hiemme i denne ſom-
mer, Nu tyckis oſſ, at det ſagter ſeg, oc den almegtiſte
gud wil nu drage den ſin riiſſ fra oſſ, gud giffue, at huer
aff oſſ[1], ſom igen leffue end nu, wilde tencke, at det er
giordt hannem til gode oc til paamindelſe, ſom den fierde
capitel i Viiſdoms bog vduiſer, at gud kaller de vnge
ſpiir, det er, de vnge gudfrycktige menniſke (ſom icke
haffue at bære til dom, vden deris opryndelig ſynd, ſom
er dog nock) bort til ſeg, paa det, at de gamle wgudelige,
ſom haffue ſyndit fra deris vngdom, oc waare tuſinde maal
mere werd at kallis her bort vdj guds wrede, ſkulle rette
oc bedre deris ganſke leffnit met en ſand anger oc rwelſe,
att kiende deris ſynd, oc ſyndſens ſold den euige død ſom
de wel haffue fortientt, oc ſaa wid euangelij lerdom, indfly
met deris tro, til gud faders naade oc miſkundhed, wid
Jeſu Christi fortienſt oc werdſkyld, at hente deris ſønds
forladelſe retferdigheds tilregnelſe, oc det euige liff, oc
ſiden føre it chriſteligt oc kierligt leffuenit, vdj ſitt rette
kald, gud til loff, oc ſin[2] neſte til gode, lide korſit, oc
ſtrii mandelige imod ſine vnde begerinʒer etc. Her er
ickon ij eller iij liig om dagen, ſom her wor for iiij wger ‖
ſex eller viij eller flere etc. Thette wilde ieg icke forholle
for eders ſtrenghed, til ieg kan faa wiidere widſkab der om.

(*Egenhændig Original i R. A.* Privatarkiver: Mogens Gyldenstjerne. Hovedbrevet har været sammenfoldet og lukket med et Papirsegl; dette er bevaret. — Afskrift i NkS. 4°. 2710. III. p. 55. Udgivet i Theol. Tidsskrift IV, 1840, 181 f.

[1] *herefter et overstreget* wilde.
[2] *herefter et overstreget* rette.